

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ СТУДІЇ

Методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету комп'ютерних та інформаційних технологій

за: ОП Інженерія програмного забезпечення в індустрії, спеціальності F2. Інженерія програмного забезпечення, галузі знань F. Інформаційні технології; ОП Комп'ютерні науки, спеціальності F3. Комп'ютерні науки, галузі знань F. Інформаційні технології; ОП Інформаційні системи та технології охорони і безпеки, спеціальності F6. Інформаційні системи і технології, галузі знань F. Інформаційні технології; ОП Автомобільна електроніка, спеціальності G5. Електроніка, електронні комунікації, приладобудування та радіотехніка, галузі знань: G Інженерія, виробництво та будівництво; ОП Комп'ютерна інженерія, спеціальності F7. Комп'ютерна інженерія, галузі знань F. Інформаційні технології та ін.

денної та заочної форм навчання

УДК 343.121

С 24

До друку

Голова вченої ради факультету цифрових, освітніх та соціальних технологій
ЛНТУ _____ Галина Герасимчук

Затверджено вченою радою факультету цифрових, освітніх та соціальних
технологій ЛНТУ, протокол № __ від «__» _____ 2026 року

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій
ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Наталія Поліщук

Рекомендовано до видання на засіданні кафедри соціогуманітарних технологій
ЛНТУ, протокол № _від «_» _____ 2026 року.

Завідувач кафедри соціогуманітарних технологій_ _____ Оксана Жук

Укладач: _____ Тетяна Полухтович, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Рецензент: _____ Ольга Піменова, кандидат соціологічних наук, доцент
кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Відповідальний за випуск: _____ Оксана Жук, кандидат історичних наук,
завідувач кафедри соціогуманітарних технологій ЛНТУ

Соціально-правові студії: методичні вказівки
до практичних занять для здобувачів першого
С24 (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету
комп'ютерних та інформаційних технологій
денної і заочної форм навчання / уклад.
Т. Полухтович. Луцьк : відділ іміджу та промоції
ЛНТУ, 2026. 28с.

Методичне видання складене з метою засвоєння студентами змісту
дисципліни «Соціально-правові студії», успішного написання ними модульних
контрольних робіт. Містить питання для обговорення, завдання до кожної теми,
рекомендовані джерела інформації; відомості про оцінювання здобувачів.

Зміст

<i>ВСТУП</i>	<i>4</i>
<i>1. Тематика практичних занять до змістових модулів</i>	<i>4</i>
<i>2. Рекомендовані джерела</i>	<i>23</i>
<i>3. Оцінювання студентів</i>	<i>24</i>

ВСТУП

Методичне видання, розроблене відповідно до робочої програми з дисципліни «Соціально-правові студії», з урахуванням мети – формування у майбутніх фахівців системи знань про розвиток і функціонування соціальної, політичної систем суспільства, розуміння сутності соціального життя, навичок аналізу соціальних, політичних явищ і процесів, соціальної діяльності та поведінки; засвоєння основних правових понять і категорій, дії механізму правового регулювання за різними галузями права, – допоможе студентам-першокурсникам одержати ґрунтовні знання з соціології, політології та права на рівні їхнього предмета, категоріального апарату, методологічних, теоретичних і прикладних аспектів; сформуванню вміння комплексно й адекватно застосовувати знання при вирішенні конкретних завдань, а також навичок аналізу соціальних, політичних, правових явищ і процесів.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи науки соціології

Практичне заняття №1

Тема. Соціологія як наука про суспільство

Мета: сформувати соціологічне мислення та культуру.

Питання для обговорення:

1. Специфіка вивчення суспільства соціологічною наукою, її відмінність від інших суспільних наук
2. Основні структурні елементи і рівні соціологічного знання
3. Основні риси, що характеризують специфіку ключового поняття соціології «соціальне»
4. Співіснування соціальних явищ, тенденцій розвитку, залежності між соціальними явищами, а також основні категорії, якими оперує соціологія
5. Функції соціології та їх взаємодія
6. Зв'язки соціології з іншими суспільними науками

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Опрацювання фрагментів текстів зарубіжних соціологів. **Джерело:** Е. Гіденс. Соціологія.

Запитання для роздумів

1. Як Е.Гіденс визначає роль соціології у новітній інтелектуальній культурі та її поле досліджень?
  2. Що є, на його думку, фундаментальним для соціологічного світогляду?
  3. Який зміст Е.Гіденс вкладає в поняття «соціальна уява» і як вона формується в процесі розвитку особистості?
2. Які з нижченаведених категорій характеризують соціальну статистику, а які - соціальну динаміку суспільства? «Соціальний розвиток», «соціальна група», «соціальний прогрес», «особистість» «соціальна мобільність», «соціалізація», «Соціальна трансформація», «соціальна спільність», «соціальний клас», «соціальний рух», «соціальний процес», «соціальна верства», «соціальна стратифікація», «соціальна діяльність», «соціальна поведінка», «соціальний контроль»

Соціальна статика	Соціальна динаміка
1	
2	
3	

3. Вкажіть, які соціологічні теорії середнього рівня вивчають «соціальні інститути», «соціальні спільноти», «спеціалізовані соціальні процеси»

Теорії середнього рівня	Соціальні інститути	Соціальні спільноти	Спеціалізовані соціальні процеси

4. Виконання тестових завдань на платформі Classroom

Практичне заняття № 2-3

Тема. Соціологія: історія становлення та розвитку

Мета: розкрити історичний розвиток європейської та вітчизняної соціології.

Питання для обговорення:

1. Етапи формування знань про суспільство. Погляди Демокріта, Платона, Арістотеля
2. Соціальні знання епохи Середньовіччя (теорії А. Блаженного, Ф. Аквінського, Т. Мора, Т. Кампанелли)
3. Перші спроби формування соціологічних знань (Н. Макіавеллі, Ж. Боден, Г. Гроцій...)
4. Класична соціологія XIX ст. (О. Конт, М. Вебер, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм)
5. Розвиток соціальних та соціологічних знань в Україні до XX ст.
6. Монтеस्क'є: від політичної теорії до соціології
7. Алексіс де Токвіль. Ідеальний тип демократичного суспільства
8. Вільфредо Парето. Біографічні дані

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Проаналізувати позитивні сторони доктрини людських відносин Е. Мейо.
2. Основний зміст соціологічних поглядів О. Конта
3. Соціологічні погляди Г. Спенсера
4. Соціологія Е. Дюркгейма
5. Соціологічні погляди М. Вебера
6. Соціологічні погляди українських мислителів:
  - ✓ І. Франко як соціолог
  - ✓ М. Грушевський і українська соціологія

✓ М.Шаповал, автор першого українського підручника «Загальна соціологія»

7. Відповіді на питання кросворду «Представники української соціологічної думки»

Для обговорення 4, 6, 7 питань опрацювати вказану літературу: 1.Арон, Реймон. Етапи розвитку соціологічної думки/Пер.з фр. Г.Філіпчука.К.:Юніверс.2014.688с.

Практичне заняття № 4-5

Тема. Суспільство як цілісна система

Мета: розкрити основні засади функціонування і розвитку суспільства як соціального феномена

Питання для обговорення:

- 1.Еволюція уявлень про суспільство та його походження.
- 2.Особливості суспільства як сукупності історично сформованих способів і форм взаємодії об'єднання індивідів та їх груп.
3. Теоретичні підходи, які використовуються при вивченні суспільства
- 4.Специфіка соціологічного аналізу суспільства, основні поняття, якими оперує соціологія
- 5.соціальна структура суспільства, її складові елементи
- 6.Сутність соціальної стратифікації і причини існування різних типів стратифікаційних систем
7. Аналіз процесів соціальних переміщень в сучасному суспільстві

Література: 1 – 28

Завдання:

1.Опрацювання фрагментів текстів зарубіжних соціологів. **Джерело:** Е. Шілз Соціологія.

Запитання для роздумів:

- ✓ Які ознаки суспільства аналізує Е.Шілз
- ✓ Які, на вашу думку, умови необхідні, аби село можна було б назвати суспільством?

2. Доповніть таблиці

	Доіндустріальне суспільство	Індустріальне суспільство
1.Соціальна структура	Відносно проста:декілька статусів і ролей (окрім сім'ї), декілька розвинутих інститутів	
2.Статуси	В основному приписані	Зберігається частина приписаних, але зростає кількість набутих
3.Соціальні групи		Переважно вторинні (неперсоналізовані, анонімні)
4.Розмір територіальних спільнот	Невеликі територіальні спільноти (села)	Великі територіальні спільноти (міста)
5. Цінності	Традиційно орієнтовані, релігійні	

6. Культура		Гетерогенна: численні субкультури дотримуються різноманітних норм і цінностей
7. Технологія		
8. Соціальні зміни	Повільні	
9. Система управління	Примітивна, правління старійшин	

Функціоналісти	Конфліктологи
1. Кожне суспільство є відносно стабільним	1.
2. Суспільство є вдало інтегрованим	2.
3.	3. кожен елемент суспільства вносить свій вклад в його зміну
4. кожне суспільство підтримує свою цілісність за рахунок спільних цінностей його членів	

3. Виконання тестових завдань на платформі **Classroom**

4. Відповіді на питання кросворду, запропонованого викладачем

5. Маргінали – це, як правило.....

6. Основні особливості малої групи.....

▪

7. Складові елементи соціального інституту, наприклад **церкви...**

▪

▪

Параметри соціальної структури (за Р.Блау)

Номинальні параметри	Рангові параметри
Стать	Освіта

Основні страти	Рівень добробуту	Основне коло людей
Вищий клас		
Середній клас		
Нижчий клас		

Практичне заняття № 6

Тема. Соціалізація людини. Особистість та суспільне життя

Мета: ознайомлення студентів з первинним елементом суспільного життя – людиною як особистістю

Питання для обговорення:

1. Специфіка соціологічного підходу до вивчення особистості.
2. Основні соціологічні концепції особистості та її структура
3. Соціологічний зміст понять «соціальний статус» і «соціальна роль»
4. Соціалізація особистості в умовах тотальної диджиталізації та штучного інтелекту
5. Освітня парадигма як концептуальна модель розвитку компетентностей особистості

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Використовуючи соціологічний словник, розкрийте зміст ключових понять і термінів:

- ✓ Девіантна поведінка
- ✓ Соціалізація
- ✓ Адаптація соціальна
- ✓ Цінності

2. Різновиди санкцій. Заповніть таблицю

	Позитивні санкції	Негативні санкції
формальні		
неформальні		

3. Розташуйте наведені нижче потреби за ієрархією у піраміді згідно концепції А.Маслоу

- 1 потреба у розвитку особистості
- 2 потреба у диханні
- 3 потреба у творчому самовираженні
- 4 потреба у гармонії
- 5 потреба у знанні
- 6 потреба у красі
- 7 потреба у їжі
- 8 потреба у безпеці існування
- 9 потреба у турботі

- 10 потреба у впевненості у завтрашньому дні
- 11 потреба у реалізації здібностей
- 12 потреба у розумінні
- 13 потреба у повазі
- 14 потреба у службовому зростанні
- 15 потреба у житлі
- 16 потреба у стабільності умов життя
- 17 потреба в одязі
- 18 потреба у спілкуванні

4. З'ясуйте діалектику зв'язку між поняттями індивід, індивідуальність, особистість. Сутність якого з цих понять розкривається словами Василя Симоненка:

... Ти на землі – людина,
І хочеш того, чи ні –
Усмішка твоя – єдина
Мука твоя – єдина,
Очі твої – одні

5. До якого з трьох типів статусу (аскриптивний -1, здобутий -2, змішаний – 3) відносяться наступні позиції:

- ✓ Дитина
- ✓ Канадець українського походження
- ✓ Лікар
- ✓ Студент
- ✓ Громадянин України
- ✓ Безробітний

6. Виконання тестових завдань на платформі Classroom

7. Напишіть есе на одну з тем: “Вплив диджиталізації на соціалізацію особистості”, “ШІ та розвиток особистості”.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи науки про політику і права

Практичне заняття № 8-9

Тема. Політологія як наука

Мета: визначення об'єкта та предмета політології як науки, її місце в системі соціальних наук

Питання для обговорення:

1. Політика як об'єкт політології
2. Н.Макіавеллі «Державотворець». Зміни в змісті «політика» в епоху Відродження
3. Проблеми політичної влади і розуміння політики у політичних теоріях Нового часу (XVI-XVIII ст.)
4. Осмислення політики в українській політичній думці
5. Предмет, структура та функції політичної науки
6. Політологія в системі соціальних наук
7. Влада як центральна категорія політології
8. Політична еліта як головний суб'єкт політичної влади

Література: 1 – 28

Завдання:

1. У якій країні була створена перша школа політичної науки: а) США, б) Німеччина, в) Франція, г) Англія.
2. Яку з названих проблем вивчає теоретична політологія: а) технології виборчих кампаній, б) дослідження загального й особливого в різних політичних системах, в) проблеми функціонування й розвитку політичної влади, г) різні моделі федералізму.
3. Що є предметом політології? а) закономірності розвитку природи, суспільства й людського мислення, б) закономірності розвитку суспільства як соціальної системи й складових його структурних елементів, в) закономірності становлення, функціонування й зміни політичної влади, розвитку політичного процесу, г) закономірності зміни політичних інститутів і норм у процесі еволюції суспільства.
4. Який метод дослідження дозволяє розглядати політичні процеси в контексті зв'язків минулого, сьогодення і майбутнього? а) соціологічний, б) культурологічний, в) історичний, г) порівняльний.
5. Хто першим відокремив політичну науку від теології, філософії, моралі? А) Ф.Аквінський, б) Н.Макіавеллі, в) І. Кант, г) К.Маркс.
6. У якій країні була створена перша школа політичної науки? а) США, б) Німеччина, в) Франція, г) Англія.
7. Що є предметом політології? а) закономірності природи, суспільства і людського мислення, б) закономірності розвитку суспільства як соціальної системи, в) закономірності становлення, функціонування і зміни політичної влади, розвитку політичного процесу.
8. Що є об'єктом політології? а) суспільство як система, б) політичні інститути суспільства, в) сфера політичних відносин у суспільстві.
9. Яка з функцій політології забезпечує вплив людей і організацій на політичний процес: а) теоретико-пізнавальна, б) прогностична, в) регулятивна, г) аналітична.
10. Який метод політології акцентує увагу на цілісності політики і характері взаємин із зовнішнім середовищем? а) інституціональний, б) психологічний, в) соціологічний, г) системний.
11. Яка з функцій політології пов'язана з виявленням і вивченням тенденцій у розвитку політичних процесів? а) методологічна, б) міжнародна, в) прогностична, г) теоретико-пізнавальна.
12. Яку з перерахованих проблем вивчає прикладна політологія? а) історія політичних учень, б) теорії політичної влади, в) технології виборчих кампаній, г) теорії держави і права.
13. Фундаментальні поняття, які відображають найбільш істотні зв'язки, ознаки політичних явищ, процесів, інститутів, це: а) функції політології, б) закономірності політології, в) методи політології, г) категорії політології.
14. Хто вважається основоположником політичної науки? а) Аристотель, б) Н.Макіавеллі, в) Т.Гоббс, г) Платон.
15. Яку з форм держави Платон вважав найбільш прийнятною? а) аристократія, б) тимократія, в) олігархія, г) демократія.
16. Хто з учених вніс вагомий внесок у створення й розвиток теорії поділу влади? а) Н. Макіавеллі, б) Т.Гоббс, в) Ш. Монтеск'є, г) К.Маркс.
17. Автор праці «Хто такі українці і чого вони хочуть?» а) М.Драгоманов, б) І.Франко, в) М.Костомаров, г) М.Грушевський.
18. Яка з перелічених ідеологій трактує про вроджену нерівність людей і недоторканність, святість приватної власності? а) консерватизм, б) фашизм, в) неолібералізм, г) соціалізм.
19. Який зв'язок між політикою і владою? а) політика – мета і засіб влади, б) влада – мета і засіб політики, в) не мають нічого спільного політика і влада, г) всі відповіді вірні.
20. Що таке легітимність влади? а) характеристика стабільності влади, б) рівень політичної культури панівного класу, в) миролюбна зовнішня політика держави, г) характеристика відносин маси громадян до влади.
21. Для чого використовується принцип поділу влади? а) для запобігання кризи влади, б) з метою запобігання тиранії, в) для досягнення консенсусу, г) для підвищення ефективності функціонування політичної системи.

22. Один з типів легітимного панування, що характеризується відношенням до політичного лідера як до вищої надординарної істоти,- це: а) харизматичне панування, б) різновид раціонального панування, в) легальне панування, г) традиційне панування.
23. Який з методологічних підходів розглядає владу як особливий тип поведінки? а) теологічний, б) біхевіористський, в) інструменталістський.
24. Фундаментальні поняття, які відображають найбільш істотні зв'язки, ознаки політичних явищ, процесів, інститутів – це: а) функції політології, б) закономірності політології, в) методи політології, г) категорії політології.
25. Який ресурс влади найбільшою мірою залежить від засобів масової інформації? а) інтерес, б) розподіл матеріальних благ, в) примус, г) переконання.
26. Наука, що розробляє різні політичні технології – це: а) політична соціологія, б) політична історія, в) прикладна політологія, г) політична філософія.
27. Який метод, що використовується політологією, орієнтований на з'ясування ролі підсвідомих факторів у політичному житті? а) соціологічний, б) історичний, в) психологічний, г) системний.
28. Сукупність способів одержання політологічних знань – загально наукових, логічних, емпіричних – це: а) функції політології, б) закономірності політології, в) методи політології, г) категорії політології.
29. Автором праці «Хто такі українці і чого вони хочуть» є: а) М. Драгоманов, б) І. Франко, в) М. Костомаров, г) М. Грушевський.
30. Автором праці «Що таке поступ?» є : а) М. Грушевський, б) М. Ковалевський, в) І. Франко, г) М. Костомаров.

Практичне заняття № 10

Тема. Політична система

Мета: аналіз поняття «політична система», що відображає стан політичного життя суспільства, політичних явищ і процесів у певній цілісності

Питання для обговорення:

1. Поняття та моделі політичних систем
2. Політична система в аналізі Д. Істона, Г. Алмонда
3. Функції політичної системи
4. Політичні режими
5. Різновиди тоталітаризму за характером пануючої ідеології
6. Роман Дж. Оруелла «1984» - відвертість про суспільство, «заражене» тоталітарною ідеєю

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Тестові завдання. Які з елементів не відносяться до політичної системи? а) політичні й правові норми, б) політичні партії, в) міжнародне співтовариство, г) політичні відносини.
2. Яка із зазначених структур формує норми й правила політичної системи? а) політичні партії, б) громадські організації, в) суд, г) законодавчі органи.
3. У структурі політичної системи Г. Алмонд виділяє такі «інституціональні» елементи, як: а) партії, б) громадські організації, в) навколишнє середовище, г) суспільство.
4. Модель політичної системи не включає: а) навколишнє середовище, б) реакцію системи на вимоги суспільства, в) ухвалених рішень, г) цінностей та настанов політичної культури, д) правильної відповіді немає.
5. У політичну науку термін «система» вводить американський політолог: а) Г. Алмонд, в) Т. Парсонс, б) Д. Істон, г) О. Геніс.
6. Коли виникають перші політичні партії сучасного типу? а) у період античності, б) у період Нового часу, в) у XIX ст., г) у XX ст.

7. Залежно від типу організаційної структури партії поділяються на: а) класові, міжкласові, б) кадрові і масові, в) легальні і нелегальні, г) правлячі й опозиційні.
8. За місцем у політичному спектрі партії бувають: а) кадрові і масові, б) парламентські й авангардні, в) праві, ліві й центристські.
9. До структури політичної культури не входить: а) політичний досвід, б) політична свідомість, в) політичні символи, г) політична поведінка.
10. Який тип політичної культури переважає в державах, де панують авторитарні режими? а) патріархальний б) підданський в) активістський.
11. Які з типів політичної поведінки однозначно відносяться до протестних? а) демонстрації, б) поширення політичних анекдотів, в) мітинги, г) політичне голодування.
12. До якого виду політичної символіки слід віднести демонстрації, мітинги? а) національно-державної, б) національно-агітаційної, в) політико-музикальної, г) ритуально-процесуальної.
13. Яка з перерахованих ознак властива тоталітаризму? а) поділ влади, б) надання прав і свобод людині, в) вільні вибори, г) загальний контроль і нагляд.
14. Політична участь – це: а) форма будь-якої політичної поведінки, б) форма функціонування політичних структур, в) дії рядових громадян у сфері політики.
15. Які форми політичної участі виділяють за масштабами? а) активна, пасивна, б) місцева, державна, в) загальна, обмежена, г) мирна, насильницька.
16. Процес засвоєння індивідом політичних знань, норм і цінностей – це: а) політична участь, б) політична адаптація, в) політична соціалізація, г) політичне моралізування.
17. Громадянське суспільство – це: а) система пошуків та узгодження соціальних цілей та ідеалів, б) система взаємин людей із суспільством і владою, в) сфера реалізації потреб та інтересів індивідів.
18. Соціальна основа громадянського суспільства – це: а) інститути і суб'єкти влади, б) вільні індивіди, соціальні групи, в) політико-правові норми, г) ідейний плюралізм.
19. У громадянському суспільстві: а) держава підпорядкована суспільству, б) суспільство підпорядковане державі, в) існує паритет держави і суспільства.
20. Імідж лідера – це: а) набір особистих якостей лідера, б) образ, який цілеспрямовано формується, в) сліпе поклоніння мас, г) авторитетний вплив на маси.
21. Творцем концепції трьох форм лідерства (харизматичного, традиційного, раціонально-легального є: а) Н. Макіавеллі, б) Ж.Ж.Руссо, в) Ш.Л.Монтеск'є, г) М.Вебер.
22. Яка риса здебільшого характерна для традиційного типу лідерства? а) орієнтація на радикальну зміну існуючої соціально-політичної системи, б) орієнтація на збереження існуючих у суспільстві відносин, в) прагнення до «великих цілей».
23. Яка риса здебільшого характерна для харизматичного типу лідерства? а) орієнтація на сформовані правила і звичаї, б) орієнтація на радикальну зміну існуючої соціально-політичної системи, в) орієнтація на збереження існуючих у суспільстві відносин.
24. Яка риса здебільшого характерна для раціонально-легального типу лідерства? а) орієнтація на радикальну зміну існуючої соціально-політичної системи, б) діяльність у рамках встановлених норм і інститутів, в) прагнення до «великих цілей».
25. Який тип лідерства виділяють залежно від методів управління? а) харизматичний, б) авторитарний, в) консервативний, г) реформаторський.
26. Лідерів, які ставлять за мету перехід до принципово іншої системи, називають: а) демократами, б) реформаторами, в) революціонерами г) консерваторами.
27. В.Черчилль писав: «Демократія – це найгірша форма правління, якщо не брати до уваги всі інші». Прокоментуйте цей вислів.
28. Заповніть таблицю:

країни	відкрита політична система	закрита політична система

29. Проаналізуйте неоавторитаризм у сучасному світі.
 30. Визначте зв'язок між політичним режимом і політичною системою.

Практичне заняття № 11

Тема. Особливості держави як політичної організації

Мета: розгляд сутності, ознак і властивостей держави, визначення її внутрішніх і зовнішніх функцій, аналіз основних теорій походження

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки та функції держави
2. Теорії походження держави
3. Апарат держави
4. Функції держави
5. Форми сучасної держави. Форми державного правління і форми державного устрою
6. Основні принципи правової і соціальної держави

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Вкажіть основні ознаки відповідних явищ

Поняття	Ознаки
держава	
суспільство	
форми державного устрою	
форми державного правління	
політичний режим	
державна влада	
суверенітет	

2. Існує чимало теорій виникнення держави. Назвіть їх та охарактеризуйте одну з них на вибір

3. Скласти схему системи органів виконавчої влади в Україні.

4. Розтлумачити зміст наступних понять і термінів:

Верховна Рада України

Президент України

Кабінет Міністрів України

вето

імпичмент

центральні органи виконавчої влади.

5. Тестові завдання:

Цілісна система державних органів, підприємств, установ, за допомогою яких виконуються функції держави, називається: а) орган держави, б) апарат держави, в) механізм держави, г) політична система.

6. Система всіх державних органів, які організовують здійснення завдань держави та виконання її функцій, називається: а) механізм держави, б) державний примус, в) апарат держави.

7. Організований державою чи безпосередньо народом колектив державних службовців, який наділений владними повноваженнями, називається: а) апарат держави, б) орган держави, в) механізм держави, г) державна установа.
8. До складних держав відноситься: а) деспотія, б) федерація, в) республіка, г) монархія
9. Примусово утворена, зазвичай, через завоювання одного народу іншим, складна держава, частини якої повністю залежать від верховної влади, називається: а) метрополія, б) імперія, в) диктатура, г) монархія.
10. Державний режим – це: а) порядок організації вищих державних органів, б) спосіб здійснення державної влади певними методами і способами, в) організований державою чи народом колектив державних службовців, який наділений владними повноваженнями, г) територіальний поділ держави та механізм взаємовідносин її складових частин між собою і державою в цілому.
11. Суверенна політична й територіальна організація влади певної частини населення з притаманним їй спеціальним апаратом управління і примусу, яка спроможна за допомогою права встановлювати загальнообов'язкові для населення правила, керувати та управляти загальносуспільними справами, називається: а) механізм держави, б) форма правління, в) держава, г) політичний режим.
12. Система суттєвих рис, властивих усім державам, економічною основою яких є певний тип виробничих відносин і які виражають соціально-змістовну сутність і соціальне призначення держави, називається: а) історичний тип держави, б) система держави, в) форма держави.
13. Спосіб організації вищої державної влади – це: а) форма державного правління, б) форма державного устрою, в) державний режим.
14. До форм державного правління відноситься: а) теократія, б) дуалістична монархія, в) унія, г) федерація.
15. Форма державного устрою – це: а) спосіб поділу території держави на складові частини і розподілу повноважень між загальнодержавними і місцевими органами влади, б) спосіб організації вищої державної влади, в) спосіб організації центральних органів державної влади, г) спосіб здійснення державної влади певними методами і способами.
15. Форма державного правління, при якій влада монарха обмежується діяльністю парламенту, називається: а) парламентська республіка, б) конституційна монархія, в) конфедерація, г) імперія.
16. Елементами механізму держави є: а) політичні партії, б) органи держави, в) громадські організації.
17. Система всіх державних органів, що здійснюють управління суспільством, виконання функцій держави, називається: а) органом держави, б) апаратом держави, в) механізмом держави.
18. Впорядкована, складна система державних і недержавних стосунків соціальних (суспільних і політичних) інститутів, що виконують певні політичні функції, називається: а) правова система, б) механізм держави, в) політична система.
19. За строком функціонування органи держави бувають: а) виборні, б) постійні, в) локальні, г) місцеві.
20. За територією дії органи держави бувають: а) виборні, б) постійні, в) місцеві.
21. За способом утворення органи держави можуть бути: а) локальні, б) виборні, в) постійні, г) місцеві.
22. Держава забезпечує дотримання норм права в суспільстві за допомогою: а) переконання, б) державного примусу, в) звичаїв і традицій, г) релігії, д) моралі.
23. Теорія, яка пов'язує виникнення держави природженими потребами одних людей керувати, а інших – підкорятись, називається: а) теологічна, б) патріархальна, в) договірна, г) психологічна, д) органічна.

24. До первинних органів держави належать: а) Верховна Рада України, б) Кабінет Міністрів України, Конституційний Суд України, г) Рада національної безпеки та оборони.
25. Із наведених функцій держави вкажіть ті, які відносяться до внутрішніх: а) соціальна, б) оборони держави, в) культурно-освітня, г) правоохоронна, д) підтримання загального миру.
26. Перерахуйте форми державного політичного режиму: а) монархія, б) авторитаризм, в) республіка, г) диктатура, д) федерація.
27. Ознаки, за якими будь-яка організація відрізняється від держави: а) виступає офіційним представником усього суспільства, б) виступає представником частини населення, в) може встановлювати загальнообов'язкові правила поведінки для всього населення, г) вирішує загальносуспільні справи.
28. Форма держави характеризується такими складовими: а) державний устрій, б) парламентська республіка, в) державний режим, г) державне правління.
29. До органів виконавчої влади відноситься: а) уряд, б) міністерства, в) парламент, г) місцеві державні адміністрації.
30. Основними ознаками демократичного режиму є: а) вільне існування усіх форм власності, б) влада не контролюється населенням, в) пріоритет загальнолюдських цінностей, г) рівноправність людей у здійсненні прав і виконанні обов'язків.

Практичне заняття № 12

Тема. Основи теорії права

Мета: розуміння права як особливого виду соціальних норм – правил поведінки і як загально соціального явища

Питання для обговорення:

1. Поняття, ознаки, суть і функції права
2. Право – особливий вид соціальних норм
3. Порівняльний аналіз правових та інших соціальних норм
4. Правові норми: поняття, ознаки, структура та види
5. Види норм права
6. Джерела права та їхня класифікація
7. Система права. Галузі та інститути права.
8. Правовідносини: поняття, ознаки, структура
9. Підстави виникнення, зміни і припинення правовідносин
10. Правомірна поведінка. Поняття і види правопорушень
11. Поняття і види юридичної відповідальності

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Розтлумачити зміст наступних понять і термінів:

держава

суверенітет

соціальні норми

право

закон підзаконні акти

система права

система законодавства

норма права

правові відносини

юридична особа.

2. Охарактеризувати основні види соціальних норм.

3. Скласти схему розподілу нормативно-правових актів за юридичною силою.

4. Назвати структурні елементи системи права та системи законодавства

5. Заповнити таблицю:

Вид юридичної відповідальності	У яких випадках настає	Приклад правопорушення, за скоєння якого настає юридична відповідальність
Адміністративна (приклад)		

6. Тестові завдання. Система встановлених або санкціонованих державою загальнообов'язкових правил (норм) поведінки, спрямованих на врегулювання суспільних відносин, і дотримання яких забезпечується цілеспрямованою діяльністю держави, називається: а) право, б) права людини, в) кодекс, г) система права, д) законодавство.
7. Право, яке діє у конкретній державі як загальна незалежна від волі окремого суб'єкта права потреба в регулюванні суспільних відносин між людьми, називається: а) публічне право, б) суб'єктивне право, об'єктивне право, природне право.
8. Загальні правила поведінки, що діють в суспільстві і забезпечуються різними засобами впливу, називаються: а) норми права, б) соціальні норми, в) етика, г) культура.
9. До форм (джерел) права відноситься: а) політичний акт, б) правовий звичай, в) правила суспільного життя.
10. Звичаєве правило поведінки, яке санкціонується і забезпечується державою, називається: а) традицією, б) моральною нормою, в) правовим звичаєм.
11. Виданий уповноваженим державним органом офіційний письмовий документ, у якому закріплюються правила поведінки загального характеру, що забезпечується державним примусом, називається: а) правовий припис, б) норма права, в) нормативно-правовий акт.
12. Рішення судового органу щодо конкретної справи, яке стає обов'язковим для вирішення інших аналогічних справ, називається: а) постановою, б) вироком, в) правовим прецедентом.
13. Врегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких виступають як носії суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що забезпечуються державою: а) правовими відносинами, б) громадянськими відносинами, в) суспільними відносинами.
14. Реальні соціальні блага, які задовольняють потреби та інтереси людей і з приводу яких між суб'єктами виникають, змінюються чи припиняються права та обов'язки, називаються: а) правовідносинами, об'єктом правовідносин, в) юридичними фактами.
15. Вкажіть правильне твердження: а) право – це особливий вид моралі, б) мораль – це особливий вид права, в) мораль і право – соціальні норми.
16. Ознакою права є: а) моральність, б) формальна визначеність, в) об'єктивність.
17. Дієвим регулятором суспільних відносин є: а) релігійні норми, б) норми права, в) звичаї і традиції, г) норми моралі.
18. Вольова поведінка людей, зовнішнє оформлення їх волі, свідомості громадян і юридичних осіб, називається: а) юридичним актом, б) юридичною дією, в) юридичним фактом.
19. Сукупність нормативно-правових актів, які видаються в установленому порядку, називається: а) законодавство, б) юридичні норми, в) інститут права, г) галузь права, д) закони.
20. Система юридичних норм, які регулюють певну групу однорідних суспільних відносин у рамках галузі права, називається: а) інститутом права, б) підгалуззю, в) розділом.
21. Норми, що встановлюють бажану, але не обов'язкову поведінку суб'єктів, називаються: а) диспозитивні, б) імперативні, в) заохочувальні, г) рекомендаційні.
22. Норми, які приписують носіям прав та обов'язків здійснювати ті чи інші дії правового характеру, називаються: а) зобов'язальні, б) забороняючі, в) уповноважуючі, г) рекомендаційні.
23. Із перелічених функцій права вкажіть ті, які відносяться до спеціально-юридичних: а) інформативна, б) регулятивна, в) охоронна, г) виховна.

24. Назвіть структурні елементи системи права України: а) судова практика, б) юридичний прецедент, в) форма права, г) правосвідомість, д) інститут права.
25. До загальних ознак правової держави належать: а) особливо високе становище у суспільному житті судових органів, б) наявність юридичних знань у населення, в) врегулювання відносин між особою і державою на основі загально дозвільних принципів, г) закріплення основних прав і свобод в Конституції.
26. Видами нормативно-правових актів є: а) закон, б) вирок, в) указ, г) інструкція.
27. За критеріями класифікації норм права, за дією у просторі, виділяють: а) цивільні, б) диспозитивні, в) постійно діючі, г) міжнародні.
28. Правовий прецедент – це: а) письмовий документ, у якому загальні правила поведінки встановлюються за домовленістю декількох суб'єктів, б) це політико-правовий акт законодавчого органу держави, в) поточні нормативні акти, які приймаються парламентом і регулюють сфери життя, г) це рішення судового або адміністративного органу щодо конкретної справи, яке стало обов'язковим для інших аналогічних справ.
29. Поняття «правова система» і «правова сім'я» є: а) тотожні, б) їх не слід змішувати.
30. Система права відображає: а) зовнішню будову права, б) внутрішню будову права, в) має об'єктивний характер, г) має суб'єктивний характер.

Практичне заняття № 13

Тема. Окремі галузі права України. Основи конституційного права

Мета: в зрозумілій формі розкрити дії механізму правового регулювання за такою галуззю права як конституційне

Питання для обговорення:

1. Поняття, предмет і система конституційного права України
2. КУ – Основний Закон держави
3. Народовладдя в Україні
4. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні
5. Президент України – глава держави
6. Виконавча влада в Україні

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Розтлумачити зміст таких понять і термінів:

Конституція

людина

особа

громадянин

громадянство

апатриди

біпатриди

Уповноважений ВРУ з прав людини

2. Назвати основні принципи конституційного ладу України.

3. Назвати та охарактеризувати принципи, на яких ґрунтується чинне законодавство України про громадянство.

4. Скласти список документів, які підтверджують громадянство України.

5. Скласти схему набуття громадянства України.

6. Скласти схему системи органів виконавчої влади в Україні.

7. Назвати вимоги до кандидатів на посаду судді.

8. Назвати склад Конституційного Суду України

9. Назвати основні права Уповноваженого ВРУ з прав людини

10. Тестові завдання. Із названих органів перерахуйте законодавчі органи України: а) Конституційний Суд України, б) Президент України, в) Верховна Рада України, г) Кабінет Міністрів України.

11. Повторні вибори Президента України проводяться: а) у випадку дострокового припинення повноважень Президента України; б) якщо до виборчого бюлетеня для голосування було включено не більше двох кандидатів на пост Президента України і жодного з них не було обрано; в) у випадку створення нових адміністративно-територіальних одиниць до закінчення конституційного строку повноважень Президента України.

12. Вибори Президента України призначає: а) Конституційний Суд України, б) ВРУ, в) Центральна виборча комісія.

13. Чергові вибори до Верховної Ради України відбуваються: а) в першу неділю березня п'ятого року повноважень; б) в останню неділю березня п'ятого року повноважень, в) в першу неділю жовтня п'ятого року повноважень, г) в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень.

14. Вибори народних депутатів до Верховної Ради України проводяться за: а) мажоритарною системою, б) пропорційною системою, в) змішаною системою.

15. Термін повноважень Верховної Ради України становить: а) 1 рік, б) 3 роки, в) 4 роки, г) 5 років.

16. Вкажіть вік, з якого громадянин України може бути народним депутатом України: а) 16 років, б) 18 років, в) 21 рік, г) 35 років.

17. Термін повноважень Президента України становить: а) 1 рік, б) 3 роки, в) 4 роки, г) 5 років.

18. Особлива процедура усунення Президента України з поста називається: а) інавгурація, б) імпічмент, в) імплементація.

19. Особа, яка претендує на посаду Президента України, повинна досягнути: а) 18 років, б) 21 рік, в) 35 років, г) 45 років.

20. Від імені народу право розпоряджатися природними ресурсами здійснює: а) Верховна Рада України, б) Президент України, в) Кабінет Міністрів України, г) органи місцевого самоврядування.

21. Рішення про дострокове припинення повноважень народного депутата України приймається Верховною Радою України у випадках: а) складення повноважень за особистою заявою, б) порушення вимог щодо несумісності депутатського мандата з іншими видами діяльності, в) виходу народного депутата зі складу депутатської фракції, г) виїзду народного депутата за межі України.

22. Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить: а) народним депутатам України, б) Конституційному Суду України, в) Президентові України, г) Верховному Суду України.

23. До повноважень Верховної Ради України належить: а) контроль за виконанням Державного бюджету, б) прийняття рішень про визнання іноземних держав, в) забезпечення рівних умов розвитку всіх форм власності, г) визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики.

24. В Україні не мають права голосу: а) іноземці, б) особи без громадянства, в) громадяни, які працюють за кордоном, г) громадяни, які відбувають покарання у закладах кримінально-виконавчої системи.

25. Питання про зміну території України вирішує: а) Верховний Суд України, б) Президент України, в) Верховна Рада України, г) всеукраїнський референдум.

26. Якими видами суспільно корисної діяльності не може займатись народний депутат України: а) науковою діяльністю, б) діяльністю в якості депутата місцевої ради, в) викладати у виші, г) командувати військовою частиною.

27. Вкажіть, якими видами суспільно корисної діяльності може займатись народний депутат України: а) науковою діяльністю, б) діяльністю в якості депутата місцевої ради, в) викладати у виші, г) командувати військовою частиною, д) діяльністю в якості міського голови.

28. Призначення яких осіб належить до повноважень Верховної Ради України: а) Уповноваженого ВРУ з прав людини, б) Голови Рахункової палати, в) Міністра закордонних справ України, г) Голови Національного банку України.

29. Верховна Рада України затверджує укази Президента України про: а) введення надзвичайного стану в Україні, б) часткову мобілізацію, в) призначення керівника апарату ВРУ, г) введення воєнного стану.

30. Повноваження народного депутата України припиняються достроково у таких випадках: а) визнання його судом недієздатним, б) визнання його судом безвісно відсутнім, в) зміни ним постійного місця проживання в межах держави, г) припинення його громадянства.

Практичне заняття № 14

Тема. Окремі галузі права України. Основи адміністративного права

Мета: в зрозумілій формі розкрити дії механізму правового регулювання за такою галуззю права як адміністративне:

Питання для обговорення:

1. *Поняття адміністративного права*
2. *Система і джерела адміністративного права*
3. *Поняття та види адміністративних порушень*
4. *Адміністративна відповідальність*
5. *Державна служба в Україні*

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Розтлумачити зміст наступних понять і термінів:

адміністративне право

державна служба

посада

адміністративне припинення

адміністративне стягнення

адміністративне затримання

адміністративне запобігання

2. Назвіть суб'єктів адміністративних правовідносин

3. Наведіть приклади засобів захисту прав та інтересів громадян від зловживань у діяльності посадових осіб, органів та інших власників владних повноважень

Діяльність держави	Діяльність недержавних структур	Діяльність громадян

4. Заповніть таблицю, використовуючи ЗУ «Про державну службу»

Обов'язки державного службовця	Права державного службовця

5. Назвіть ознаки адміністративного правопорушення.

6. Здатність суб'єктів реалізовувати свої права та обов'язки адміністративно-правового характеру, називається: а) адміністративна правоздатність, б) адміністративна дієздатність, в) адміністративна деліктоздатність/

7. Вкажіть вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність: а) 14 років, б) 16 років, в) 18 років, г) 21 рік.

8. Адміністративний арешт як адміністративне стягнення, застосовується на строк до : а) 3 діб, б) 5 діб, в) 10 діб, г) 15 діб, д) 1 місяця.
9. Адміністративне стягнення у вигляді виправних робіт призначається: а) органами внутрішніх справ, б) прокуратурою, в) судом.
10. Адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт призначається: а) органами внутрішніх справ, б) прокуратурою, в) судом.
11. Громадські роботи згідно КУпАП призначаються на термін: а) від 10 до 50 год, б) від 20 до 60 год, в) від 50 до 150 год, г) від 60 до 240 год.
12. Адміністративне стягнення у вигляді позбавлення наданого громадянину права полювання застосовується на строк до : а) 1 року, б) 2 років, в) 3 років, г) 4 років, д) 5 років.
13. Адміністративне стягнення у вигляді позбавлення наданого громадянину права керування транспортними засобами застосовується на строк до: а) 1 року, б) 2 років, в) 3 років, г) 4 років, д) 5 років.
14. Основна частина адміністративно-правової норми, в якій визначено конкретне правило поведінки, називається: а) гіпотеза, б) диспозиція, в) санкція.
15. Здатність суб'єкта нести юридичну відповідальність за порушення адміністративно-правових норм, називається: а) адміністративна правоздатність, б) адміністративна дієздатність, в) адміністративна деліктоздатність.
16. За загальним правилом адміністративне стягнення може бути накладене не пізніше як: а) через місяць з дня вчинення правопорушення, б) через 2 місяці з дня вчинення правопорушення, в) через 3 місяці з дня вчинення правопорушення, г) через 6 місяців з дня вчинення правопорушення, д) через рік з дня вчинення правопорушення.
17. Виправні роботи згідно з КУпАП застосовуються на строк дії: а) 15 діб, б) 1 місяця, в) 2 місяців, г) 3 місяців, д) 6 місяців.
18. Адміністративне стягнення у вигляді адміністративного арешту може призначити: а) органи внутрішніх справ, б) прокуратура, в) суд.
19. Вкажіть обставини, які обтяжують адміністративну відповідальність: а) вчинення правопорушення неповнолітнім, б) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха, в) вчинення правопорушення вагітною жінкою, г) вчинення правопорушення в стані сп'яніння.
20. Вкажіть, які з нижченаведених суб'єктів відносяться до колективних: а) державні органи, б) іноземні громадяни, в) трудові колективи, г) громадяни України.
21. До джерел адміністративного права відноситься: а) Конституція України, б) КУпАП, в) рішення судів загальної юрисдикції, г) ухвали Конституційного Суду України.
22. Вкажіть обставини, які пом'якшують адміністративну відповідальність: а) вчинення правопорушення неповнолітнім, б) вчинення правопорушення в умовах стихійного лиха, в) вчинення правопорушення вагітною жінкою, г) вчинення правопорушення в стані сп'яніння.
23. До складу адміністративно-правових відносин входить: а) об'єкт, б) юридичні факти, в) суб'єкт, г) зміст правових відносин, д) суб'єктивна сторона.
24. Вкажіть, які види адміністративних стягнень можуть застосовуватися як основні й додаткові: а) штраф, б) виправні роботи, в) конфіскація, г) оплатне вилучення предмета.
25. За вчинення адміністративних правопорушень до неповнолітніх у віці від 16 до 18 років можуть бути застосовані такі заходи впливу: а) зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого, б) штраф, в) попередження, г) громадські роботи, д) догана.
26. Як співвідносяться норми адміністративного та конституційного права: а) вони є рівноправними, б) норми конституційного права мають майновий характер, в) норми конституційного права є основоположними, г) норми конституційного права є допоміжними.
27. Які повноваження має місцевий адміністративний суд? а) є судом першої інстанції з розгляду справ адміністративної юрисдикції, б) є судом апеляційної інстанції з розгляду справ адміністративної юрисдикції, в) є судом першої та апеляційної інстанції з розгляду справ

адміністративної, г) є судом першої, апеляційної та касаційної інстанції з розгляду справ адміністративної юрисдикції.

28. Що являє собою діяльність державних органів, громадських об'єднань або окремих громадян, спрямована на впорядкування адміністративного законодавства? а) адміністративна нормотворча діяльність, б) одна із форм реалізації адміністративно-правових норм, в) публічне адміністрування, г) систематизація адміністративно-правових норм.

29. Наявність якої умови є обов'язковою для адміністративно-правових відносин? а) владного суб'єкта, б) рівності сторін, в) правомірного юридичного факту, г) індивідуального управлінського акту.

30. Як називаються джерела адміністративного права, що дістали вираження у формі будь-якого офіційного документу, який прийнятий, виданий суб'єктом владних повноважень або укладений за його участі? а) формалізовані, б) неформалізовані, в) офіційні, г) нормативні

Практичне заняття № 15

Тема. *Окремі галузі права України. Основи сімейного права*

Мета: *в зрозумілій формі розкрити дії механізму правового регулювання за такою галуззю права як сімейне*

Питання для обговорення:

1. *Поняття сімейного права. Сім'я і шлюб.*
2. *Порядок укладання шлюбу*
3. *Підстави та порядок припинення шлюбу*
4. *Шлюбний договір*
5. *Особисті немайнові права та обов'язки подружжя*
6. *Майнові права та обов'язки подружжя*
7. *Права та обов'язки батьків та дітей*
8. *Опіка і піклування*
9. *Правові основи усиновлення*

Література: 1 – 28

Завдання:

1. Розтлумачити зміст наступних понять і термінів:

сім'я

шлюб

шлюбний договір

особисті немайнові права та обов'язки подружжя

майнові правовідносини подружжя

аліменти

позбавлення батьківських прав

опіка

піклування

патронат.

2. Назвати принципи сімейного права України

3. Назвати порядок укладення та припинення шлюбу

4. Назвати й охарактеризувати особисті немайнові права подружжя

5. Скласти схему прав та обов'язків батьків та дітей

6. Тестові завдання. Шлюбний вік для чоловіка встановлюється у: а) 15 років, б) 16 років, в) 17 років г) 18 років.

7. Вкажіть, після спливу якого часу від дня подання особами заяви реєструється шлюб: а) негайно, б) 15 днів, в) 1 місяця, г) 2 місяців.

8. Батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею: а) 14 років, б) 16 років, в) 18 років, г) 21 року.

9. Шлюбний вік для жінки встановлюється у : а) 15 років, б) 16 років, в) 17 років, г) 18 років.
10. Вкажіть, після спливу якого часу від дня подання заяви державний орган реєстрації актів цивільного стану виносить постанову про розірвання шлюбу: а) негайно, б) 15 днів, в) 1 місяця, г) 2 місяців.
11. З якого віку учасник сімейних відносин має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу: а) 12 років, б) 14 років, в) 16 років, г) 18 років.
12. Батьки) за умови, що можуть надавати матеріальну допомогу) зобов'язані утримувати повнолітніх дітей, якщо вони продовжують навчання і у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги до досягнення: а) 17 років, б) 18 років, в) 21 року, г) 23 років.
13. Недійсним є шлюб: а) між особами різної національності; б) між особами різної раси; в) між особами різних громадянств; г) між особами, які є родичами по прямій лінії споріднення;
14. Шлюб визнається неукладеним у випадку: а) недосягнення сторонами шлюбного віку; б) недосягнення сторонами згоди з питання розподілу майна, в) реєстрації за відсутності нареченого чи нареченої, г) реєстрації в неналежному місці.
15. Форма шлюбного договору: а) усна, б) письмова, в) письмова з нотаріальним посвідченням, г) письмова з державною реєстрацією.
16. Якщо батьки дитини проживають окремо, дитина самостійно визначає своє місце проживання в одного з батьків, якщо вона досягла: а) 10 років, б) 14 років, в) 16 років, г) 18 років.
17. Яке майно належить до спільної сумісної власності подружжя? а) набуте подружжям за час шлюбу; б) майно, набуте дружиною, чоловіком до шлюбу, в) речі індивідуального користування, г) речі індивідуального користування, які належать до коштовних.
18. З якого моменту шлюб вважається недійсним? а) з набранням законної сили рішення суду про розлучення; б) з часу укладення шлюбу, в) з часу подання заяви про розірвання шлюбу, г) з моменту прийняття судом рішення про розірвання шлюбу.
19. За життя подружжя шлюб може бути припинений шляхом розірвання: а) за заявою одного з подружжя, б) за заявою обох з подружжя, в) за заявою батьків подружжя, г) за бажанням третіх осіб.
20. Проживання однією сім'єю жінки та чоловіка без шлюбу не є підставою для: а) виникнення у них прав та обов'язків подружжя; б) створення сім'ї та шлюбних стосунків; в) укладення шлюбного договору, г) створення сім'ї та подружжя.
21. Чи може бути підставою для виникнення у жінки та чоловіка прав та обов'язків подружжя релігійний обряд шлюбу? а) так, якщо є згода державних органів, б) коли релігійний обряд відбувся до реєстрації шлюбу в державному органі, в) так, г) ні.
22. Одношлюбність в сімейних стосунках означає: жінка і чоловік можуть перебувати лише в одному шлюбі, б) жінка та чоловік мають право на повторний шлюб після розірвання попереднього, в) жінка та чоловік шлюб укладають лише один раз; г) усе перераховане в пунктах а), б).
23. Розірвання шлюбу в судовому порядку здійснюється: а) за заявою подружжя, яке має дітей, б) за заявою подружжя, яке має дітей (до заяви має бути доданий письмовий договір про те, з ким житимуть діти і як у їхньому утриманні й вихованні братиме участь інший із подружжя, що живе окремо); в) за позовом одного із подружжя, коли буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечить інтересам одного з них або інтересам їхніх дітей.
24. Особа не може бути усиновлювачем дитини, бо: а) визнана недієздатною, б) яка старша за дитину не менш як на 15 років, в) має 21 рік, г) має 23 роки.
25. Опіка встановлюється над дитиною, яка: а) має 14 років, б) яка не досягла 14 років, в) від 14 до 18 років, г) від 18 до 23 років.
26. Батьки зобов'язані зареєструвати народження дитини в органі державної реєстрації актів цивільного стану: а) протягом місяця, б) невідкладно, в) протягом 2 місяців, г) до півроку.

27. Прізвище дитини визначається за прізвищем: а) матері, яка народила дитину, б) батька, в) батьків, г) якщо батьки мають різні прізвища, то можуть присвоїти дитині подвійне прізвище.
28. Дитина має право на власний розсуд змінити своє прізвище та (або) власне ім'я, та (або) по батькові, якщо досягла: а) 14 років, б) 16 років, в) 17 років, г) 18 років.
29. Здійснення батьками своїх прав та виконання обов'язків мають ґрунтуватися: а) на повазі до прав дитини та її людської гідності, б) батьківські права не можуть здійснюватися всупереч інтересам дитини, в) відмова батьків від дитини є неправозгідною, г) ухилення батьків від виконання батьківських обов'язків є підставою для покладення на них відповідальності, встановленої законом, д) усі відповіді вірні.
30. Питання виховання дитини вирішується: а) батьком, і матір'ю, б) матір'ю, в) батьки можуть укласти письмовий договір, г) батьками спільно, крім передбачених випадків.

2. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бандурка О.М., Швець Д.В., Бурдін М.Ю...Історія держави і права зарубіжних країн: підручник. Харків: Майдан, 2020. 618с.
  2. Громенко С. Чому Україна виграє. К.: вид.: Vivat, 2023. 432с.
  3. Петков С.В. Правознавство. Навчальний посібник. Вид.: КНТ, 2022. 382с.
  4. Політологія: навчальний посібник / Л.В. Скрипникова К.: вид. ЦУЛ, 2023. 269с.
  5. Політологія: підручник / Шляхтун П. П. К.: вид. ЦНЛ, 2021. 464с.
  6. Правознавство. Посібник / В.Д. Мірошниченко, Д. Каменський. Вид.: ЦУЛ. 2023.
  7. Правознавство. Навчальний посібник / Валеріан Молдован, Людмила Чулінда. Вид.: Центр учбової літератури. К. 2023. 264с.
  8. Правознавство. Посібник / В.Д. Мірошниченко, Д. Каменський. Вид.: Центр учбової літератури. К. 2023. 264с.
  9. Соціологія : навчальний посібник / О. О. Титаренко. Київ: ВД «Дакор», 2020. 210 с.
  10. Соціологія: теорії середнього рівня. Навч. посібник / За ред. Ю.Ф. Пачковського. К.: »Каравела», 2020. 356с.
  11. Соціологія. Аналіз суспільства / П. Штомпка. Львів: Колір ПРО 2020. 800 с.
  12. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій. Підручник. Затверджено МОН України. Лукашевич М.П., Туленков М.В., Яковенко Ю.І. 2024. 544 с.
  13. Скрутон Р. Консерватизм: запрошення до великої традиції. Вид.: Наш Формат. 2022. 176с.
  14. Станчишин В. Для стосунків потрібні двоє. К.: Віхола, 2022. 280с.
  15. Талдикін О.В. Соціологія права. Структурно-логічні схеми і таблиці : навч. посіб. / О.В. Талдикін. Дніпро: ДДУВС, 2022. 144 с.
  16. Тетарчук І.В. Політологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: Видавництво ЦУЛ. 2020. 160с.
  17. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права: навч. посіб. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 268с.
  18. Френсіс Фукуяма . Лібералізм і його протиріччя. Вид.: Наш Формат. 2023. 152с.
- Інформаційні ресурси:**
19. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
  20. Конституція України. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z960254K>
  21. Сімейний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
  22. Цивільний кодекс України. . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
  23. Ларсон Е. Велич і нищість. Історія про Черчилля, його родину та спротив під час Лондонського блищу
Джерело: <https://nashformat.ua/products/velych-i-nytsist.-istoriya-pro-cherchyllya-jogo-rodynu-ta-sprotyv-pid-chas-londonskogo-blitsu-709546>
  24. Svitlana, YERMAKOVA, Oksana, IVANOVA, Olena, HORYTSKA, Valerii, POLISHCHUK, Tetiana, POLUKHTOVYCH, Tetiana, VIVCHARENKO Influence of the Neuro-Educational Environment on One's Socialization under Total Digitalization. Vol.14 No.4 (2023), 593-611. Published 2023-12-19. <https://doi.org/10.18662/brain/14.4/522> («Вплив нейроосвітнього середовища на соціалізацію особистості в умовах тотальної диджиталізації»)
  25. Shkurko, V., Polukhtovych, T., Semeniako, Y., Shanaieva-Tsymbal, L., Koltok L. (2023). Using Artificial Intelligence in Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 14(3), 516-529 <https://doi.org/10.18662/brain/14.3/488> («Використання штучного інтелекту в освіті»).
  26. Iryna TAMOZHNSKA, Olha RUD, Serhii MEDYNSKI, Tetiana POLUKHTOVYCH, Nataliia KUZEMKO, Nataliia RUDENKO-KRAIEVSKA (2024). The Educational Paradigm as a Conceptual Model of Developing Competencies During Learning. Revista Românească pentru Educație Multidimensională, 16(2), 152-164.

<https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/851> («Освітня парадигма як концептуальна модель розвитку компетентностей у процесі навчання»).

27. Культура та політика: багатозначність взаємозв'язків. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/culture-politics/>

28. Ризики воєнного часу: вплив на науку, технології, інновації та перспективи сталого розвитку в Україні: колективна монографія [Електронний ресурс] / Т.В. Писаренко, Т.К. Кваша, Л.А. Мусіна та ін. Київ: УкрІНТЕІ, 2024. 174 с. DOI: <http://doi.org/10.35668/978-966-479-150-9>

3. ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Соціально-правові студії» визначається як сума середньозважених величин, залежно від вагового коефіцієнту, кожної складової залікового кредиту.

Для заліку

Заліковий модуль 1 (поточний контроль)	Заліковий модуль 2 (модульний контроль)	Заліковий модуль 3 (модульний контроль)	Заліковий модуль 4 КППЗ	Підсумковий контроль (залік)	Разом (підсумкова семестрова оцінка)
100 балів (максимальна кількість балів)	100 балів (Поточний контроль модульний контроль)	100 балів (комплексне практичне індивідуальне завдання)	100 балів		100 балів
Ваговий коефіцієнт					
50%	15%	15%	20%		100%

Для екзамену

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту

Заліковий модуль 1 (мод. контр. роб. №1)	Заліковий модуль 2 (мод. контр. роб. №2)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за л.р., пр.р.)	Заліковий модуль 4 (підсумкова оцінка за ІЗ)	Заліковий модуль 5 Екзамен	Підсумкова оцінка
20%	20%	20%	20%	20%	100%

Критерії оцінки тестових завдань:

90–100 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив більше, ніж 90% із запропонованого набору тестових завдань;

85–89 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 85–89% із запропонованого набору тестових завдань;

75–84 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 75–84% із запропонованого набору тестових завдань;

65–74 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 65–74% із запропонованого набору тестових завдань;

60–64 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 60–64% із запропонованого набору тестових завдань;

35–59 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив 35–59% із запропонованого набору тестових завдань;

0–34 балів отримує здобувач освіти, який правильно вирішив менше, ніж 34% із запропонованого набору тестових завдань.

Критерії оцінювання знань

90–100 балів отримує здобувач вищої освіти, який вільно володіє програмним обсягом матеріалу, виявляє і демонструє особисті творчі здібності, вміє самостійно здобувати нові знання, демонструє ґрунтовні знання, вміння та практичні навички; без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, використовує набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, використовує методи наукового обґрунтування власних рішень, самостійно розкриває власні обдарування й нахили;

85–89 балів отримує здобувач вищої освіти, який вільно володіє програмним обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною, обґрунтовує та аргументує свою думку;

75–84 балів отримує здобувач вищої освіти, який вміє: зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому, самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві; добирати окремі аргументи для підтвердження своїх думок;

65–74 балів отримує здобувач вищої освіти, який відтворює значну частину теоретичного матеріалу, демонструє знання і розуміння основних положень з допомогою викладача; поверхнево відтворює і аналізує навчальний матеріал, виправляє помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

60–64 балів отримує здобувач вищої освіти, який володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну його частину відтворює на репродуктивному рівні або володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;

35–59 балів отримує здобувач вищої освіти, який володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;

0–34 балів отримує здобувач вищої освіти, який володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЛНТУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
0–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

Викладання дисципліни передбачає використання трьох видів оцінювання: поточне, модульне, підсумкове.

Поточне (в межах 100 за накопичувальним принципом у кожному змістовому модулі) – форма контролю, котра проводиться регулярно і дає можливість перевірити підготовку студентів до кожного заняття та засвоєння ними пройденого матеріалу під час практичних занять.

Форми та критерії оцінювання в межах поточного контролю (від 60 до 100 балів):

- виступ на практичному занятті (від 60 до 100 балів);
- доповнення, участь у дискусії з наведенням аргументів (від 60 до 100 балів);
- підготовка презентації з виступом (від 60 до 100 балів);
- написання есе (під есе розуміють твір незначного обсягу, вільної композиції з окремої теми. Есе повинні слугувати вирішенню (усвідомленню) актуальних і складних питань з навчальної дисципліни;
- підготовка наукової публікації (90 балів);
- виступ на конференції (90 балів);
- проходження навчального курсу на одній із онлайн-платформ (90 балів);
- неформальне навчання (зарахований заліковий модуль або теми практичних занять на підставі отриманого сертифіката) (від 90 до 100 балів);
- залік (екзамен)

Модульний контроль (в межах 100 балів) здійснюється на основі результатів модульної контрольної роботи за кожний змістовий модуль. Модульний контроль здійснюється у формі письмових тестів (на платформах Moodle, Classroom).

Підсумковий контроль здійснюється у формі тестових екзаменаційних питань. Оцінюється екзамен в межах 100 балів.

Студенти заочної форми навчання отримують бали за поточний контроль на заняттях і за виконані завдання (усні та письмові).

Для нотаток

С 24 Соціально-правові студії: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету комп'ютерних та інформаційних технологій денної і заочної форм навчання / уклад. Т. Полухтович. Луцьк : відділ іміджу та промоції ЛНТУ, 2026. 28с.

Комп'ютерний набір
та верстка

Тетяна ПОЛУХТОВИЧ

Редактор

Тетяна ПОЛУХТОВИЧ

Підписано до друку_Формат 60x84/16. Папір офс. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. ___ Обл.-вид. арк. ___ Тираж __ прим. Зам. ___.

